૩. ત્રિરંગો લહેરાતો

કૃતિ કરો : ★ યોગ્ય રીતે જોડો

(અ)	(બ)
(૧) શાંતિનો સંદેશ	(અ) કેસરિયો રંગ
(૨) હરિયાળી ક્રાંતિ	(બ) સફેદ રંગ
(૩) બલિદાનનો રંગ	(ક) અશોકચક્ર
(૪) સતત કાર્યરત	(ડ) લીલો રંગ

★ કહો જોઈએ......

(૧) ત્રિરંગી (૨) પંચરંગી

(૩) સપ્તરંગી (૪) નવરંગી

લહર લહર લહરાતો
મારો ત્રિરંગો છે ઝંડો
મારો ત્રિરંગો છે ઝંડો
કેસરિયો રંગ છે પહેલો
દેશ કાજ ઊઠે છે વહેલો;
        કેસરિયાં કરી બતલાવો........ મારો
સફેદ પટ્ટો સુંદર દીસે
વિશ્વશાંતિના પાઠ જ વિશે
        સત્ય, અહિંસા અપનાવો....... મારો
લીલા રંગની લીલા ન્યારી
નયન રમ્ય ને ક્રાંતિ હરિયાળી
        મા ભારતનો જય ગવડાવો .... મારો
અશોકચક્રની આણ ઘણેરી
ત્રિરંગામાં શોભે અનેરી
        રાષ્ટ્રગાન ગવડાવો......... મારો
પ્રજાસત્તાક દિન નિમિત્તે
પ્રભાતે ગુણ ગાઓ હેતે.
વીર બલિદાન બિરદાવો,
મારો ત્રિરંગો છે ઝંડો

– મણિલાલ એમ. શ્રીમાળી (મિલન)

સ.૧ નીચેના શબ્દો માટે કવિતામાં વપરાયેલા શબ્દો શોધો.

(૧) ધ્વજ................................ (૨) આંખ ....
(૩) આદેશ .... (૪) કુરબાની ....
(૫) દિવસ............................... (૬) સવાર ....

સ.૨ કાવ્યમાંથી પ્રાસવાળા શબ્દો શોધો : ઉદા. પહેલો - વહેલો

(૧) દીસે (૨) ઘણેરી (૩) ન્યારી (૪) બતલાવો

સ.૩ કૌંસમાંથી વિરોધી અર્થ દર્શાવતો શબ્દ લખો. (કાયર, રાત, હિંસા, અસત્ય, અવગુણ, સંધ્યા, મોડો, પરાજય)

૧) પ્રભાત ૨) વીર
૩) અહિંસા ૪) ગુણ
૫) સત્ય ૬) વહેલો
૭) દિન ૮) જય

સ.૪ નીચેના શબ્દોનો ઉપયોગ કરી મનગમતાં વાક્ય બનાવો.

૧) ઝંડો ૨) વિશ્વશાંતિ ૩) સત્ય ૪) ક્રાંતિ ૫) બલિદાન

સ.૫ અ) ત્રણ રંગવાળું હોય તો ત્રિરંગી તો -

(૧) ચાર રંગવાળું .... (૨) પાંચ રંગવાળુ ....
(૩) સાત રંગવાળુ .... (૪) નવ રંગવાળુ.................

બ. 'ત્રિરંગી'ની જેમ 'ત્રિ' લાગીને બનતા બીજા ૭ (સાત) શબ્દો બનાવો.

સ.૬. ઉદાહરણ મુજબ વાક્યનું બહુવચન કરો. દા.ત. ઝંડો શાનથી લહેરાય છે.
જવાબ - ઝંડા શાનથી લહેરાય છે.

૧. સૈનિક સરહદની રક્ષા કરે છે.
૨. વચ્ચે વચ્ચે લીલું પાંદડું મૂકો.
૩. બહેને તોરણ બનાવ્યું.
૪. આંગણામાં સાથિયો પૂર્યો.

સ.૭ કાવ્યપંક્તિમાં ખૂટતો શબ્દ લખો.

(૧) .... કાજ ઊઠે છે વહેલો. (૨) સત્ય .... અપનાવો.
(૩) મા............. નો જય ગવડાવો. (૪) અશોકચક્રની........... ઘણેરી

સ.૮ યોગ્ય વિકલ્પ શોધી ખાલી જગ્યા પૂરો.

(૧) આપણો ઝંડો .... છે. (ક) પંચરંગો (ખ) નવરંગો (ગ) ત્રિરંગો

(૨) ત્રિરંગામાં પહેલો રંગ .... છે.

(ક) લીલો (ખ) કેસરિયો (ગ) સફેદ

(૩) સફેદ રંગ .... નો સૂચક છે.

(ક) હરિયાળી (ખ) શાંતિ (ગ) સમૃદ્ધિ

(૪) આપણે .... ના બલિદાનને બિરદાવીએ છીએ.

(ક) વીર (ખ) કાયર (ગ) ડરપોક

સ.૯ ત્રિરંગા ઝંડાને તમે જે રીતે માન આપો છો તે તમારા શબ્દોમાં લખો.

સંભાષણ

'આપણો રાષ્ટ્રધ્વજ' આ વિષય પર ચાર-પાંચ વાક્યો કહો.

પ્રકલ્પ

આપણા દેશના રાષ્ટ્રધ્વજ પ્રમાણે અન્ય દેશોના પણ રાષ્ટ્રધ્વજ છે. તેનાં ચિત્રો ભેગાં કરી તે વિશે બે-બે વાક્યોમાં માહિતી ઇન્ટરનેટ પરથી શોધીને લખો અને તેનું કોલાજ બનાવો.

હું વાંચું .... તમે પણ વાંચો

આ અમારો, આ અમારો, આ અમારો દેશ છે.મહાન ભારત, મહાન ભારત, મહાન ભારત દેશ છે.
અમારા દેશમાં ગાંધીબાપુ રાષ્ટ્રપિતા કહેવાયા. સત્ય-અહિંસાનો પાઠ શીખવી સાદાઈને અપનાવ્યા.
ગંગા-જમના મોટી નદીઓ, પવિત્રતા રેલાવતી. ઋષિ-મુનિઓની અમર ગાથા, ભારત જ્યોત જલાવતી.
વિનોબા જેવા મહાન સંતે, ભૂદાન યજ્ઞ કરાવ્યાં. નૂતન ભારતના ઘડવૈયા, જવાહર કહેવાયા.
લાલ-બાલ ને પાલ જેવા શહીદ વીરો હોમાયા, નીડર પુરુષ, સરદાર પટેલ, લોખંડી પુરુષ કહેવાયા.
હિન્દુ-મુસ્લીમ-શીખ-ઈસાઈ, એકતા જ્યોત જલાવતા, મહાન ભારતના સંતો, સાચા પાઠ ભણાવતા,
વિશ્વશાંતિના મંત્રે અમે શાંતિદૂત સાચા, પ્રત્યેક પરિસ્થિતિનો સામનો કરતા, ન ગણજો કાચા.

અધ્યાપન સંકેત

શરૂઆતમાં આપેલી કૃતિ કરાવી વિદ્યાર્થીઓને વિષયાભિમુખ કરવા આવશ્યક માહિતી આપવી. આપણા ત્રિરંગા ઝંડાના ચિત્રને નજર સમક્ષ રાખી તેનું વર્ણન કરાવવું. રાષ્ટ્રધ્વજના યોગ્ય પ્રમાણમાપની માહિતી આપવી. રાષ્ટ્રગીતના ગાન સમયે, રાષ્ટ્રીય તહેવારોની ઉજવણી સમયે તેમજ અન્ય ક્યા પ્રસંગોએ ત્રિરંગાનો ઉપયોગ કઈ રીતે થાય છે તે સમજાવવું. આપણો ઝંડો આપણી આન, બાન અને શાન છે તે વિશે વિશેષ માહિતી આપવી. તેને કેવી રીતે માન આપવું, તેનું ગૌરવ કેવી રીતે જાળવવું, તેની વિસ્તૃત માહિતી આપવી. રાષ્ટ્રપ્રેમની જાગૃતિ માટેના અન્ય પ્રસંગો કહેવા. ગીતો ગવડાવવાં, કાવ્યમાં આવતા જોડાક્ષરયુક્ત શબ્દોનું અનુલેખન કરાવ્યા બાદ શ્રુતલેખન કરાવવું.

દેશરક્ષા આપણો પરમ ધર્મ છે.